

zódás, amelyet az említett területen minden kétséget kizáróan sikerült tisztázni. Az itt folytatott földmunka során őskori (neolit) cserepek kerültek felszínre. A szondázás ellenére ezekhez kapcsolható objektumot nem sikerült feltárnunk. A kutatás során azonban újabb, a homokköves rétegbe vágott sírt figyeltünk meg és bontottunk ki.

A leletmentés során mintegy 260 m² területen 22 sírt tártunk fel és dokumentáltunk. A sírok a kis felületen folytatott kutatás alapján ÉK–DNy irányú sorokba rendeződnek. A fent bemutatott leletanyag alapján a sírok feltehetően egy nagyobb sírszámú úgynevezett köznépi temetőhöz tartoznak.

Munkatárs: Marton Tibor.

BELÉNYESY KÁROLY

17. Balatonszentgyörgy, Sport utca

(Somogy megye) B, LT

A balatonszentgyörgyi vasútállomás és az adótorony közötti szakaszon optikai kábelfektetést végeztek, amely munkálatok érintették a Németh Péter által 1998-ban építkezés, illetve szennyvízcsatornázás közben leletmentett Határi-dűlő elnevezésű lelőhelyet.

2002. október 3–11. között építés közbeni megfigyelést, illetve leletmentést végeztünk a kivitelező költségére.

A kb. 30 cm széles, és 60 cm mély árokban a Sport u. 36., 38., 40. és a 42. sz. házak előtt kerültek elő szórványos, objektumhoz nem köthető őskori edénytöredékek. A Sport u. 44. sz. ház előtt a gyalogkapu és a garázs bejárata közötti részen az árokban paticsos törmelékes réteget lehetett megfigyelni.

A kutatható területen egy teknős aljú, árokszerű képződmény egy szakaszát sikerült feltárni. Az objektum betöltése vastagon paticsos, melynek egy része igen kemény, de nem összefüggő réteget alkotott. Értékelhető leletanyag az ez alatti fekete, kissé hamus rétegből került elő: nagyobb, bronzkori oldal- és peremtöredékek, egy pseudo-kantharos fül, kelta tál átfürt peremdarabja, egy csaknem ép korongolt kis bögre és egy szintén kiegészíthető, kézzel formált kis bögre töredéke.

KÖLTŐ LÁSZLÓ

18. Balatonudvari, Fövényes (Burka)

(Veszprém megye) A, H

A Balaton-felvidék csatornázásával kapcsolatos földmunkák során a település Burka nevű részén eddig ismeretlen lelőhelyen késő avar és honfoglalás kori sírok kerültek elő. A feltárás a nyomvonal (38 méter D–É-i és 20 méter Ny–K-i) és ennek 5 méter széles sávjában történt. Ennek alkalmával 116 sír látott napvilágot, több esetben kettős temetkezéssel. A honfoglalás kori sírok nem bolygatták a korábbiakat. Két esetben késő avar kori sírban korábbi temetkezések feldúlt csontjai is elő-

kerültek. Ezt támasztják alá a 110. sír aranyozott ezüst, préselt, pajzs alakú veretei, amelyek mellett íjcsontok, pont-kör díszes bogozó, nyílcsúcsok stb. voltak.

Az ÉNy–DK-i tájolású avar kori sírok leletei a késő avar korra, valamint a 9. század elejére jellemzőek: két félgömbből összeállított gömbcsüngős, ovális karikájú gyöngycsüngős, többszörös S-végű fülbevalók, spirális, egy esetben köves gyűrűk, dinnyemag alakú és kásagyöngyök, orsógombok, huzalkarperec, csonttégely, vascsatok, kések, karikák, hiányos, öntött övgarnitúrák, tojások, állatcsontok, edények, egy esetben vaspohárka. Egy kivétellel a sírok rabolatlanok voltak. Egy esetben találtunk DK–ÉNy-i tájolású sírt (nő csecsemővel). Emelésre érdemes a 99. sz. kislánysír, amelyben a gyöngycsüngős fülbevalón, dinnyemag és kásagyöngyökön, orsógombon stb. kívül 7 db birkacontból készült asztragalosz is napvilágot látott.

A Ny–K-i tájolású (egy esetben K–Ny-i) honfoglalás és kora Árpád-kori sírok jó része melléklet nélküli volt, különösen a temető rész D-i szélén. Leletek: ezüstkarika és S-végű fülbevalók, gyűrűk, gyöngyök, kétélű nyílcsúcs. Kiemelkednek közülük az 5. (négyzetes átmeteszű nyakperec, gomb, gyöngyök, fülbevaló), a 7. (S-végű fülbevaló, gyöngyök, félhold alakú csüngő, gomb, gyűrű) és a 68. sírok (csavart huzalú nyakperec, gyöngyök levél alakú csüngővel, 4 db nagyméretű gomb, fülbevaló, gyűrű).

S. PERÉMI ÁGOTA

19. Baracs, római katonai tábor

(Fejér megye) B, Ró

2002. július 1–19. között folytattuk le a baracsi római katonai tábor (Annamatia) feltárásának 4. ásatási kampányát a PPKE BTK és az Intercisa Múzeum közös munkájában keretében. Az idei ásatás során a tábor parancsnoki épületének a kutatását kezdtük meg. Munka közben derült ki, hogy az 1870-es években végzett Derecskey Lajos féle szőlőültetéskor a talaj rigolózása miatt a kőtábor római rétegei gyakorlatilag teljesen megsemmisültek 80–90 cm mélységig. Eddig a mélységig a római leletek keverten újkori mázas cserepekkel együtt kerültek elő. Az altalaj a többi, korábban már kutatott területtel ellentétben itt már 60–80 cm mélységben jelentkezett. A kőtábor principiájának a falai vagy teljesen kiszedettek vagy az alapozás legalsó kősora maradt csak meg. A parancsnoki épület udvar és a Vorhalle közti hosszanti falát (24 m) tárhattuk fel teljes egészében. Az alapozás habarcsba rakott apró kövekből állt, hasonlóan ahhoz, amelyet korábban Hóke L. írt le (ArchÉrt 2, 1870, 311–312, 170), ezért elképzelhető, hogy akkor is a principia falai kerültek elő. A fal északi sarkánál, tőle 1,1 m-re, vele párhuzamosan, azonos alapozási mélységű, a 4. alapozási kősorig megmaradt fal került elő, így valószínűleg a Vorhalle északi bejáratát találtuk meg. Az É-ra előtte levő területen a via principalis egy kis szakasza maradt meg 30–40 cm-es mélységben. A partfalhoz kö-

zelebbi VII. árokban előkerült az épület DK-i sarka teljesen kiszedett állapotban, a keleti zárófal viszont 3–4 felmenő kősig maradt meg. A D-i fal 25 cm-rel mélyebbre alapozott volt és egy támpillér vagy bejárati beszűkítés is megfigyelhető volt. Az udvart körbevevő É-i és Ny-i helysorsorok leágazásait is megfigyeltük. Az udvar K–Ny-i kiterjedése nem ismert, egy hosszanti 15 m-es árokkal sem sikerült a nyugati zárófalát még megtalálni. Az udvar szintjeiből semmi sem maradt meg.

A kőtábor falai alatt a sárga agyagos altalajba ásott jelenségeket figyeltünk meg: cölöplyukak, négyzetes folatok. Utóbbiak egy részében csak bronzkori kerámiatöredékeket találtunk, de a cölöplyukak mindegyike római kori a bennük talált, megtámasztásul használt kő- és tegulatöredékek alapján.

A felső kevert rétegekben több dúlt sír embercsonttöredékeit figyeltük meg. Az egyetlen ép sír egy késő római kori csecsemő téglasírja volt az udvaron, amelynek teljes kibontására az idén már nem volt lehetőség.

Konzulens: Pongrácz Zsuzsa.

KOVÁCS PÉTER

20. Bácsalmás, Óalmás, homokbánya (Bács-Kiskun megye) Á, Kú

2000-ben is a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és helyi támogatással folyt a 16–17. századi temető feltárása (313–420. sírok). A domb ÉKK-i lejtőjén megtaláltuk a temető szélét, az ÉNyNy-i oldalon azonban változatlanul nagy számban kerültek elő sírok, melyek a temető legkorábbi szakaszából valók. A sírok metszetbontásával nyilvánvalóvá vált, hogy azok csak mintegy 10%-a koporsós, a többi – véleményünk szerint muzulmán szokásokkal összefüggésbe hozható – padkakoporsós („padkás”) temetkezés, s három padmalykoporsós (oldalfülkés) sírt is feltártunk. A mély, vagy sekélyebb padkakoporsók fedését szinte minden, a csúcsos fedelek kétoldali rögzítését pedig igen sok esetben tudtuk megfigyelni. A leletanyag a temető korának és jellegének megfelelően elsősorban kiscsömögös tükéből, kaoricsigákból, fülesgombokból állt, s előkerült egy csizmapatkó-pár is. Két sír fej felőli végénél famaradvány utalt az egykori sírjelre. A sírok túlnyomó része melléklet nélküli volt.

A domb K-i lejtőjén – a már ismert szarmata telepnyomok mellett – meszes-habarcsos betöltésű Árpád-kori gödrök is előkerültek (G. 17-50. gödrök), melyek talán a közeli Hagymásegyház építkezési munkái során keletkeztek.

Munkatárs: Sultis László restaurátor (Baja, TIM).

WICKER ERIKA

21. Becsehely, Úr-tábla (Zala megye) U, Kú

Becsehely község később létesítendő, új lakótelepének tágabb környékét jártuk be, a vízgyűjtő terület határa-

ként kijelölt területen. Jó látási viszonyok közt, szántott talajban, egy kb. 250 m hosszú és 170 m széles, É–D-i irányú őskori (dunántúli vonaldíszes kultúra) lelőhelyet találtunk az Úr-tábla nevű dűlő, D-felől enyhén emelkedő, lankás dombhátán. A domb K-ről meredeken emelkedik a faluhatár mellett húzódó, egykori vízfolyás fölé. A felszíni leletgyűjtés során a terület egészén, elszórtan, közepes intenzitással találtunk kerámiatöredékeket és kőeszközöket. Néhány sötét, néhol erősen átégett, paticsos foltban (tűzhelynyomok?) erősebb intenzitással jelentkezett a leletanyag. A lelőhely kiterjedése K-i irányban nagyobb is lehet, és akár a jelenlegi dűlőút alatti és az attól K-re elterülő, leveles kukoricaszárral borított szántó területére is áthúzódhat. Az előbbi azért is valószínű, mert a leletek a dűlőút közvetlen közelében sűrűsödtek leginkább.

A leletek közt szép számmal találtunk pelyvás és kavicsos soványítású, vastag falú, különféle bütykökkel díszített oldaltöredékeket, néhány finoman iszapolt, vonaldíszes töredéket, igen nagyszámú pattintott kőeszközöket (pengéket, szilánkokat) és 2 db nagyméretű őrlőkőtöredéket. A leletanyag a dunántúli vonaldíszes kultúra Keszthely csoportjához tartozik. A leletek közt 1 db csillámos homokkal soványított, 17–18. századi peremtöredék is előkerült.

Munkatársak: Dömök István, Fullár Zoltán és Soós Zsolt régésztechnikusok.

FEKETE CSANÁD

22. Berettyóújfalú, Nagy-Böcs-dűlő (Hajdú-Bihar megye) U, Sza, Á

A 30 ha 3281 m² területen elvégzett régészeti terepbejárás során beigazolódott, hogy az egykori folyómeder melletti kiemelkedő part az emberi megtelepedés számára mindig alkalmas volt. A tervezett regionális hulladéklerakó hatalmas területén több korszak emlékanyagát találtuk meg. A felszíni leletek azt mutatják, hogy az egykori meander melletti hátságán egy újkőkori faluközösség telepedett meg a Kr. e. 6–5. évezredben. Korongolatlan, díszítetlen, vagy festéssel díszített edényeik töredékeit a hulladéktároló számára kijelölt területen (8,29 ha) találtuk meg. A terepbejárás során gyűjtött anyag kőbaltákból, azok töredékéből, kova- és obszidiánpengékből és nagyszámú edénytöredékből áll. Sok közöttük a hombáredény-töredék. A lelőhely intenzitása hosszú ideig való megtelepedésre utal.

A Kr. u. 2. században ugyanezen a területen házait felépítő császárkori szarmata népesség emlékanyaga került elő. A jellegzetes szürke, korongolt edénytöredékeken kívül vörös színű, római importedények, terra sigillaták apró töredékei is megtalálhatók.

A fent említett több, mint 8 hektárnyi területet legnagyobb számban töredékes Árpád-kori kerámia borítja. Díszített, díszítetlen, jellegzetes szemcsés anyagú, korongolt edénytöredékek mellett igen sok fenőkő, fenőkőtöredék és kisebb méretű őrlőkő töredéke került elő.